[א]מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול שנאמר [1]ושחט את בן הבקר לפני ה' עד [ב]שתהא שחיטה לשם בן בקר א"ל זו בידינו היא לעכב מנין א"ל [2]לרצונכם תזבחוהו לדעתכם זביחו [א]: [ג]שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד: מתני' דלא כי האי תנא דתניא [ד]א"ר אלעזר [ב] ברבי יוסי שמעתי שהבעלים מפגלין אמר רבא מ"ט דרבי אלעזר ברבי יוסי דאמר קרא [3]והקריב המקריב אמר אביי רבי אלעזר ברבי יוסי ורבי אליעזר ור"ש בן אלעזר כולהו סבירא להו זה מחשב וזה עובד הויא מחשבה רבי אלעזר ברבי יוסי הא דאמרן רבי אליעזר דתנן [ג] [ה]השוחט לעובד כוכבים שחיטתו כשרה [ו]ורבי אליעזר פוסל ר"ש בן אלעזר דתנן [ג] [ז]כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר כל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו הוכשר [ד] לזה והצניעו ובא אחר והוציאו [ח]נתחייב זה במחשבה של זה תרוייהו [ה] אית להו דרבי אלעזר ברבי יוסי השתא בחוץ אמרינן בפנים מיבעיא רבי אלעזר ברבי יוסי לית להו [ו] דתרווייהו דלמא בפנים הוא (א) דאמרינן בחוץ לא אמרינן ר"ש בן אלעזר אית ליה דר' אליעזר השתא בשבת אמרינן בעבודת כוכבים מיבעיא רבי אליעזר לית ליה דרבי שמעון בן אלעזר דלמא בעבודת כוכבים הוא דאמרת כעין בפנים [ז] אבל [ט]שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה:

הדרן עלך בית שמאי

איזהו מקומן של זבחים קדשי קדשים [י]שחיטתן בצפון פר ושעיר של יום הכיפורים שחיטתן בצפון [כ]וקיבול דמן בכלי שרת בצפון [ל]ודמן טעון הזיה על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון ואם לא נתן לא עכב: [מ]פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על הפרוכת ועל מזבח הזהב

למתעסק בקדשים. שוחט קדשים ולא בכוונה אלא כמתעסק בדברים אחרים: **בידינו הוא.** ראיה זאת כבר ידענו אותה ומיהו מלוה הוא דנפקא לן ח) ולא עיכוב: **שמעתי שהבעלים מפגלין.** בעבודת הכהן אם קיבל הכהן בשתיקה וחשבו הבעלים עליה על פיגול הוי פיגול: **והקריב המקריב.** קרבנו בפרשת נסכים כתיב והקריב המקריב קרבנו לה' (במדבר טו) אלמא [ט] מקריב קרבנו קרי ליה הלכך הוו להו בכלל [י] המקריב לא יחשב: **ורבי אליעזר פוסל.** התם מפרש בהדיא שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים ואע"ג דלא איהו שחיט לה פסול: **שאין כשר להצניע.** במסכת שבת כגון דם נדה או איסור (או) הנאה: **ואין מצניעין כמוהו.** שכשר הוא להצניעו אם היה [י] שיעורו אבל שיעורו של זה מועט הוא ואין אדם חושבו להצניעו: **ובא אחר והוציאו.** בשבת לר"ש חייב דחשיב מלאכה מפני מחשבתו של זה שהוכשר לו והצניעו: **ותרווייהו.** רבי אליעזר ור"ש בן אלעזר: **השתא בחוץ.** בעבודת כוכבים ושבת דלא כתיבא בהו מחשבה בהדיא אמרינן זה מחשב וזה עושה הוי מחשבה: **בפנים.** בקרבנות דמחשבה בהו כתיבא מיבעיא: **בפנים הוא דאמר.** משום דעיקר מחשבות [יא] בקרבנות כתיבא: **אבל בחוץ.** כגון עבודת כוכבים ושבת לא: **בעבודת כוכבים מיבעיא.** דעבודת כוכבים דומיא דעבודת פנים חייב בה רחמנא כדאמרי' בארבע מיתות (סנהדרין ס:) זובח לאלהים יחרם בלתי לה' [יב] עבודות הראויות למקום חייב בהו בעבודת כוכבים בין שדרכה בכך בין שאין דרכה בכך הלכך לענין מחשבה נמי איכא למיגמריה מבפנים [יג]: **מלאכת מחשבת אסרה תורה.** שנסמכה [יד] שבת לפרשת המשכן בויקהל ט) ומלאכת [טו] מחשבת שהעושה אותה מתכוין למלאכה גמורה אלא ששגג בשבת או סבור שמלאכה זו מותרת וזה [טז] שיעור זה חשוב בעיניו אינו מתכוין למלאכה:

הדרן עלך בית שמאי

קדשי קדשים. כולן בכלל חטאות ואשמות ועולה ושלמי ציבור ומיהו משום דחלוקין במתן דמים או בהקטרתן הדר תני להו כל חד וחד באפי נפשיה לפרש הלכותיהן: **שחיטתן בצפון.** ובגמ' מפרש מ"ט לא תנא וקבול דמן ומ"ש דתנן חטאות הפנימיות ברישא: **פר ושעיר של יום הכפורים כו'.** בגמ' יליף טעמא מנא לן דשחיטתן וקיבול דמן בכלי שרת [יז] בצפון: **בכלי שרת.** דכתיב בעולה [יח] בסיני וישם באגנות (שמות כד) וממנה למדו י) כל הזבחים בהיקש ליטעון כלי: **הזיה על בין הבדים.** כ) עומד בין שני בדי ארון ומזה א' למעלה וז' למטה כנגד עובייה של כפרת ולא היו נוגעים בה: **ועל הפרכת.** כדכתיב וכן יעשה לאהל מועד (ויקרא טז): **ועל מזבח הזהב.** כדכתיב ויצא אל המזבח וגו' באחרי מות [שם]: **מתנה אחת מהן מעכבת.** כדאמרי' בפ' בית שמאי (לעיל דף לט:): **שירי הדם היה שופך על יסוד כו'.** יליף בגמ' [נא.]: **ואם לא נתן.** שירים הללו ליסוד לא עיכב הכפרה. ובגמ' [נב.] יליף לה בברייתא יכול יעכבנו כו': **פרים הנשרפים.** פר העלם ופר כהן משיח שאין נאכלין לכהנים אלא נשרפין חוץ לירושלים כדכתיב בהו אל שפך הדשן ישרף (ויקרא ד) וילפינן בסדר יומא (דף סח.) שהוא חוץ לירושלים: **ושעירים הנשרפים.** שעירי עבודת כוכבים שהוקשו לפר העלם לכל דבריהם בפרק בית שמאי [לעיל לט:]: **הזיה על הפרוכת.** כתיב בהו אבל בין הבדים לא כתיב בהו כדכתיב בפר יום הכפורים והזה באצבעו על פני הכפרת וגו' (ויקרא טז):

מתנה

מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול. פ"ק דחולין (דף יג.) ל) פירש בקונטרס כגון מתעסק בסכינו להגביהו [או] לזורקו וקשה דכה"ג אפילו בחולין פסול לרבנן דפליגי עליה דרבי נתן מ) ובעו כוונה ואפי' מתכוין לחתיכה כגון זרק סכין לנועצה בכותל דחשיב מתכוין לחתיכה כדמוכח פ"ב דחולין (דף לא:) אפ"ה פסלי רבנן עד שיתכוין לחתיכת סימנין [יט] אף על גב דאינו מתכוין לשחיטה להתיר בשר ודאי מכשרי כדקאמר התם ורבנן נהי דלא בעו כוונה לזביחה לחתיכה מיהא בעינן פירוש לחתיכת סימנין אבל חתיכה אחרת לא דזרק סכין לנועצה בכותל מתכוין לחתיכה הוא ופסלי רבנן ונראה [כ] דהאי מתעסק דקדשים היינו מתכוין לחתיכת סימנין ולא לשם זביחה דבחולין כשר ובקדשים פסול ועוד יש מתעסק אחר כגון משום חולין [כא] דהיינו כסבור שהן חולין וכולהו מושחט את בן הבקר נפקי:

הדרן עלך בית שמאי

איזהו מקומן: קדשי קדשים שחיטתן בצפון. ה"ר אפרים היה מדקדק מכאן דלא בעינן סכין [כב] בשחיטה מדלא קתני שחיטתן בכלי שרת בצפון כדקתני גבי קבלה וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ומתוך כך אתיא שפיר הא דאמר בפ"ק דחולין (דף ג.) כגון שבדק קרומית של קנה ושחט בה דלא בעי כלי שרת [כג] וכן משמע קצת בפסחים פ' ואלו דברים (דף סו.) שהיה כל אחד מביא סכינו מתוך ביתו [כד] ואי אפשר לומר כן דבסוף התודה (מנחות פב:) ובסוף דם חטאת (לקמן צז:) דריש מדכתיב ויקח את המאכלת דעולה טעונה כלי וילפינן [כה] מיניה כולהו ובסוטה פרק היה מביא (דף יד:) משמע דסכין מקדש ליה לדם ועוד בריש התודה (מנחות עח:) איכא למ"ד סכין אלימא מכלי שרת דאף על גב דלית לה תוך מקדשא והיא קרומית של קנה איכא למימר שתקנה ועשאה כלי [כו] וכר' יוסי בר' יהודה דאמר בפרק היה מביא (סוטה יד:) דעושין כלי שרת דעץ והא דאלו דברים (פסחי' סו.) אימר [כז] כל אחד הקדיש סכינו בערב שבת והאי דלא תנן הכא שחיטתן בכלי שרת בצפון כדתנן בקבלה לא דמי דבקבלה נמי לא הזכיר הכלי אלא משום דבעי שיהא גם הכלי בצפון לאפוקי אם הבהמה בצפון והכלי בדרום והדם מקלח בתוכו תדע דבכל הנהו דבעו צפון קתני שחיטה [כח] כו' וקיבול דמן בכלי שרת בצפון וגבי קדשים קלים ששחיטתן בכל מקום בעזרה לא קתני וקיבול דמן בכלי שרת אע"ג דבעי קבלה בכלי שרת וכן לעיל פרק שני (דף כו.) דתניא קדשים קלים שחיטתן בפנים וקבול דמן בכלי שרת בפנים אתא לאשמועינן שצריך שיהא הכלי בפנים לאפוקי אם רוב הכלי בחוץ ומיעוטה בפנים [כט] אע"פ שאין הדם בפנים [ל] נפסל ביוצא דמקבל במיעוט שבפנים אי נמי משום דאיכא אשם מצורע שמתקבל ביד איצטריך

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פי"א מהל' פסה"מ הלכה ג:
סג ב מיי' פי"ד שם הלכה א:
סד ג מיי' פי"ג מהל' שחיטה הלכה כב סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' ד סעי' ג:
א ד מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה ב והלכה ג:
ב ה מיי' שם הל' א והל' ג:
ג ו מיי' שם הלכה יב ופ"ד מהלכות עיוה"כ הלכה ב:
ד ז מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה יג:

תורה אור השלם

1. ושחט את בן הבקר לפני יהוה והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד:
ויקרא א, ה

2. וכי תזבחו זבח שלמים ליהוה לרצנכם תזבחהו:
ויקרא יט, ה

3. והקריב המקריב קרבנו ליהוה מנחה סלת עשרון בלול ברבעית ההין שמן:
במדבר טו, ד

מוסף רש"י

מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול. כלומר מנין למתעסק שפסול בקדשים, כגון מתעסק בסכין להגביהו או לזורקו ושחט בקדשים, שלא נתכוין לשום שחיטה, אבל נתכוין לשום שחיטה בעלמא כשר אלא שלא עלה לבעלים לשם חובה: זו בידינו היא. מקרא זה הייתי יודע ומכאן אני למדים שמצוה לכתחלה, ולא שאלתי לעכב מנין שאם לא נתכוין יהא פסול: לרצונכם תזבחוהו. שנה עליו הכתוב לעכב (חולין יג.) שמעתי. מרבותי: והקריב המקריב. אלמא בעלים קרי מקריב, הלכך איתנהו בכלל המקריב לא יחשב, אם חשבו על שחיטת כהן או על זריקתו על מנת לאכול חוץ לזמנו הוי פיגול: ורבי אליעזר פוסל. דכיון דבהמה דעובד כוכבים היא, אע"ג דישראל קשחיט מהניא ביה מחשבת עובד כוכבים, דסתם מחשבתו לעבודת כוכבים (חולין לח:):

שיטה מקובצת (המשך)

את המאכלת א"כ (מנין) [היינו] לא נאמר שיהא אותו כלי כלי שרת, מידי דהוי [אקבלה] דבעינן כלי שרת משום דגלי קרא וישם באגנות (שמות כד, ו) בעולת סיני, וי"ל דהתם מיירי באגנות (נפקי) [נפקא] לן כלי לאפוקי שלא יקבל ביד, אבל שיהיה כלי שרת דהיינו שהוקדש בכלי לא מהתם נפקא אלא מדכתיב ועשית מזרקותיו (שמות כה, כט) גבי כלי המנורה שנעשו מתרומת המשכן, אבל [וגבי] שחיטה מי כתיב ועשית סכיניו, הלכך לא בעית כלי שרת בשחיטה, ומיהו הכיסה של מנחות צריכה להיות כלי שרת מדכתיב גבי מזרקות שניהם מלאים סולת למנחה (במדבר ז, יג) אלמא היו עושים המנחה במזרקות שהיו כלי שרת כדפי' כיון שהם כתובים גבי כלי המנורה. כך נראה למורי (הר"פ): **בא"ד לאפוקי אם** הבהמה בצפון והכלי בדרום והדם מקלח בתוכו. ולפי כיון שאין הכלי בצפון תיפוק ליה משום דבעינן קבלה בצפון וכיון שהכלי בדרום א"כ הויא הקבלה עצמה בדרום, וי"ל דאתי לאפוקי היכא דרוב הכלי בדרום ומיעוטו בצפון וקיבל במיעוטו שבצפון אפ"ה פסול כיון שרוב הכלי בדרום, ובגמרא (לקמן מח.) איכא תרי קראי חד למקבל יחד לכלי שרת כלומר דקבלה עצמה טעונה צפון, והשתא אי הוי תני וקיבול דמן בצפון הו"א כיון שמתקבל מתקבל בתוכו ולכן סריך ליה כשר רוב הכלי, [illegible] (לשון תוספות)

מסורת הש"ס

א) מנחות קי. חולין יג. לא., ב) [חולין לח:], ג) חולין לח., ד) ע' ירוש' ביצה פ"א ה"א, ע"ז פ"ב סה"ג וה"ז, ה) שבת ע. לא., ו) ירוש' שבת פ"י ה"א, ז) [ביצה יג: חגיגה י: ב"ק כו: ס. סנהדרין סב: כריתות יט:], ח) ויקרא ז יח, ט) שמות לה, י) לקמן צו:, כ) יומא נג:, ל) ד"ה מנין, מ) חולין יב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בפנים הוא דאמר בחוץ לא אמר ר"ש:

שינויי נוסחאות

א] צ"ל זבחו (שיט"מ): ב] צ"ל אליעזר (יעב"ץ. דק"ס. וכ"ה בחולין), וכצ"ל להלן בכל העמוד: ג] צ"ל דתניא (שיט"מ וכ"ה בשבת): ד] צ"ל הוכשר (שמב"י וכ"ה בשבת): ה] ותרווייהו (שיט"מ וברש"י): ו] ליה (שיט"מ): ז] צ"ל פנים (שיט"מ): ח] לן מינה (שמב"י): ט] אלמא בעלים נמי מקריב קרי ליה (שמב"י): י] היה בו שיעור אבל וכו' כצ"ל (שיט"מ): יא] צ"ל מחשבה (שיט"מ): יב] להי' לבדו (שיט"מ): יג] צ"ל מפנים (כי"פ ד"ו וראש"ס): יד] שנסמכה פרשת שבת לפרשת מלאכת המשכן כצ"ל (שיט"מ): טו] צ"ל ומאי מלאכת (שיט"מ): טז] וזה שאין שיעור (בה"ז): יז] תיבות בכלי שרת נמחקות (שיט"מ): יח] צ"ל בעולת סיני (שיט"מ וכתה"י): יט] בס"ת נוסף אבל מתכוין לחתיכת סימנין: כ] בדפוסי ונציה והשתא האי: כא] חולין דהכא דפסלוהו רבנן היינו כסבור שהן חולין דפסול משום מתעסק וכולהו מושחט וכו' (שיט"מ): כב] סכין כלי שרת בשחיטה כצ"ל (שמב"י): כג] בס"ת נוסף שהרי אין עושין כלי שרת עץ ואפילו הכי שוחטין בקרומית. וכ"ה בלק"כ: כד] בס"ת נוסף מי שפסחו טלה תוחב לו (בצוארו) [בצמרו] מי שפסחו גדי תוחב לו בין קרניו: כה] וילפינן כולהו מעולה (שיט"מ): כו] צ"ל כלי שרת (שיט"מ): כז] יש לומר דכל אחד כצ"ל (צ"ק): כח] תיבות שחיטה כו' נמחק (שיט"מ): כט] גירסת לק"ק בפנים ומקבל הדם במיעוט שבפנים אע"פ שאין הדם שבפנים נפסל ביוצא. א"נ בר' כצ"ל ובעיין בחולין (ג' ע"א) ע"ש: ל] תיבת בפנים נמחק (הג' רי"ו) ובגל' קה"י גרים שבפנים: לא] נלצ"ל וגם הסכין בטל אגב הבהמה (גליון):

שיטה מקובצת

מתנה אחת מהן מעכבת. הקשה הר"ר אליעזר מטוריים פתח בחטאות וסיים במנחות, וי"ל דלרבותא נקט לא תבעיא חטאות דמעכבות בכל מקום שהן אפילו במזבח החיצון כגון [illegible] כדאמר לעיל (דף מ.) [אלא] אפילו מתנות שאין מעכבות על מזבח החיצון דאם נתנם במתנה אחת יצא מ"מ מעכבות על מזבח הפנימי. וכן משמע בגמ' דצריך קרא גם לארבע מתנות: תוס' ה"ר אהרן. ומתוך כך אתיא שפיר הא דאמר בפ"ק דחולין כגון דבדק קרומית של קנה ושחט בה. ולפ"ז דמיירי שתקנה (ועשה) [ועשאה] כלי דהלא כלי בעינן כדמוכח בכמה דוכתי, מ"מ לא משמע שיהא כלי שרת שהרי אין עושין כלי שרת של עץ (הר"פ): **בא"ד** והאי דלא תנן הכא דשחיטתן בכלי שרת בצפון, משום דפשיטא ליה (דקבל העבודה) [דקבלה העבודות] בעינן כלי שרת, וכ"ת למה תנן וקבול דמן בכלי שרת, [illegible]

[illegible]